

Župan v Srbii kmet imenovan, me popraša: „Mrsiš gospodine?“ „Mrsim!“ — odgovorim. „Idi kuči, nabavi ručak“ — zapové svojemu slugu.

Ko sem ubitega zagledal, me obide groza. Na obeh piščalih mu je bila koža in meso do gladke kosti ostrgana, ravno tako na obeh rokah in na prsni kosti. Podplati in drugi deli nog so bili vsi v mehurjih. Po truplu, posebno po glavi in križu so bile velike zamodrele lise. Koliko je revež trpel, predno je umrl! Čepinja (glava) je bila počena. Ko možgane pregledujem, zakriči eden brkastih seljakov: „Bračo! sada znam, zašto nam treba toliko rakije in vina! Evo, kako velik je mozag (možgani) in koliko rup (lukinj) ima v njem! Zato mi treba, kadkad po čitavu (celo) oku (bokal) rakije in više, dok osetim, da je mozag pun!“ Jaz se taki modrosti tiho zasmejam; njegovi sovaščani pa govoré: Pravo imaš, sada znamo, zašto čovek može toliko rakije, da podnese!“ Slezina (vranica) je bila vsa zdrobljena, zato je bil trebuh mrtvega poln krvi.

Po dovršenem delu grem k županu. Ručak je bil že gotov. Šest lepih brkastih mož se vsede na tla in donaša se jim skleda za skledo, fižon za fižonom, zelje za zeljem in krompirom. Ponižno so se prekrizovali, Boga hvalili, drug drugemu lepo nazdravljali, in čaša rakije je šla iz rok v roke. „Pijmo bračo! mozak nam je velik“ — so se veselo šalili. Meni so prinesli dobrega črnega vina in v skledi kokoš pečeno, kateri nogo za nogo, kost za kostjo z rokama odtrgam in z zobmi po narodnem običaju lepo oglojem. Česar nisem pojedel, mi župan v torbo nabaše, kajti post božičen je bil; zato mi pravi: „ako ti neuzmeš, gospodine, moram da izbacim!“

Zdaj sem šel k prvemu kmetu, kjer sem zjutraj bil, kakor sem mu obljubil na slavo, kjer je vse polno ljudi iz vse vasi bilo; al nisem se mogel muditi, kajti noč se je bližala; popijem tedaj samo čašo vina in gazda sname pečeno kokoš z ražna in jo potlači v mojo torbo. „Evo ti večerju gospodine“ — govori. Jaz vzamem ponudo, drugače bi se mu bil grozno zameril.

To vam pripovedujem, da vidite, kako je narod srbski dober, priljuden in vesel, da je veselje. Se vé, človek se mora ž njim v besedo spustiti; če se drži modro kakor uš na trti, ga nihče ne pogleda. Al narod ni samo dober, vesel in priljuden, tudi pobožen je in svoji veri do smrti zvest. Puška, gajda, dudla, kola in handžar so njegova radost in veselje, se ve, da tudi čaša rakije ali vina. S svojo priljudnostjo in pobožnostjo pa prekosí vse evropske narode. On vsakega lepo nagovori in lepo pozdravi: „Dobro jutro!“ „Pomoži Bog!“ „Kako si?“ In če te sreča, in hoče zvedeti, kam da greš, te ne bo vprašal: „kud ideš?“ (kam greš?), ampak lepo pobožno: „Ako Bog dá?“ in na te besede se mu odgovori kam. Šrbin vse v imenu Božjem počne in za vsako reč Boga hvali in se križa. Tudi ako gré v boj, se prekriža, se v imenu Boga bíje in v imenu Boga svojo junaško kri preliwa. — Da, Bog me! v zobe bi mu plunil, ko bi mi kdo rekel, da je Šrbin surov divjak. (Dal. prih.)

Slovstvo.

Tretji zvezek „Čitavnice.“

Kadar se bo število „Čitavničinih“ bravcev ustanovilo, bo morebiti mogoče tudi ustanoviti čas rednega izhajanja „Čitavnice“, obseg njen, ceno itd. Vrli rodoljubi, ki jo želijo vsaki mesec, naj še toraj malo potrpijo; morebiti bo že druga knjiga „Čitavnice“ redoma izhajala; olajšati pa sem mislil kupovanje „Čitavnice“ s tem, da sem sitno naročilo po krajcarjih spremenil v samo oglasilo, da sem zvezke sloven-

skim čitavnicam poslal, da sem jih knjigotržcem izročil, da se častiti bravci lahko pri svojem navadnem knjigotržcu oglasijo ter pri njem zvezke lahko dobivajo; zato prosim naše slovenske knjigotržce, ki še „Čitavnice“ dobili niso, da se pri meni oglasijo, koliko zvezkov I. in II. vezka jim naj pošljem v razprodajo; dobivajo navadne procenete od skupljenih knjig. Ob enem prosim slavne slovenske čitavnice, ki se še pri meni po prejetji I. zvezka niso oglasile, da mi razun 2—3 iztisov I. vezka vse ostale z naročniki in denarjem vred pošljejo, ker bi že rad te dni začel s tiskom III. zvezka.

Herbersdorf 4. majnika 1865. Ivan Gršak.

* *Zemljepis za spodnje gimnazije in realke*, ki ga je v slovenskem jeziku spisal g. Ivan Jesenko, se bo te dni začel tiskati v Gorici. — Tako se „Novicam“ piše iz Gorice. Gospod Jesenko, Kranjec iz Polján, izprašan za zemljepisni in zgodovinski uk na gimnazijah in zemljepisja jako vešč, je zdaj suplent v Gorici, učeč tudi slovenščino na goriški gimnazii.

* 4. zvezek mnogocenjenih Lukšičevih „*Slavische Blätter*“ je prišel ravnokar na svetlo. Poln je zopet mične tvarine, ktera instranskemu svetu kaže slovanske običaje, stovansko delovanje, slovansko zmožnost. Tudi ta zvezek je naša genialna pisateljica gospá Luíza Pesjakova obdarovala z izvrstnim svobodnim prevodom Prešernovega „Orglarja.“ Hvaležni smo ji, da njena lira našega slovenskega klasika naznanja svetu.

* „*Die Zukunft*“ je zdaj edini politični nemški časnik v Beču, ki zastopa slovanske interese, kar je „Ost und West“ zadela britka osoda, da je nehal. Izdatelj časnika „Zukunft“ gosp. Juli pl. Delpiny oklicuje v 17. listu, da po pogodbi z gosp. Sandićem prejema naročniki minulega „Ost und Westa“ od 6. dne tega meseca časnik „Zukunft.“ Izdatelj njen za trdno pričakuje, da se bojo avstrijski Slovani tega zdaj edinega nemškega političnega časnika v stolnem mestu prav živo poprijeli in mu po takem pomogli, da more čedalje bolj spolnovati nalogo svojo in da tako naposled doseže svoj cilj in konec in se iz tedenika premeni v dnevnik. Ker vsi Slovani in tudi mi Slovenci res potrebujemo časnikov, kateri nasproti Nemcem in Madjarom se v nemškem jeziku bojujejo za pravice avstrijskih Slovanov, gotovo ne bojo Slovenci, nemškega jezika zmožni, „Zukunft-i“ odrekli svoje podpore. Naročiti se more za vsaki mesec posebej za 1 gold.

Dopisi.

Iz Savinske doline na Štaj. B. W. — Naznanile ste drage „Novice“ unidan strašno nesrečo, ki je zadéla s požarom Admont in mu za več milijonov škode učinila; povejte svojim bravcem tudi to, da 26. dne u. m. je ogenj v Braslovcah veliko škodo naredil in segel tudi na cerkveni stolp. Hvalevrednemu obnašanju na pomoč priteklih ljudi in peterim gasilnicam, potem pa še posebno županu Št. Pavelškem gosp. Antonu Švabu, gosp. Fr. Vedeniku in njegovemu sinu Filipu tudi iz Št. Pavla, gré hvala, da so ubranili še večo nesrečo.

Iz kranjskega Gorenskega — se piše „Triglav-u“, da te dni 40 Gorencev zapusti svojo domovino, ki se preselijo v Ameriko. To niso ne politični sanjavci ne romantični klateži, ampak pridni Gorenci so, ktere nadloga sili, da zapustijo domovino. (Danes 9. maja opoldne je 51 osób, možkih in žensk z otroci, po železnici iz Ljubljane odrinilo v Ameriko. Joka je bilo veliko.)

Izpod Mihovskega gradu na Dol. 6. maja. — Ljube „Novice“! Preteklo je še le 7 mesecev, kar ste bile oznanile strašni požar naših Vinivaščanov, kjer je 17 hiš z vsem poslopjem vred do tal pogorelo; al nesreča čez nesrečo! sinočno noč je zopet v ravno te nesrečni Vinivasi pogorelo pred ostalih 8 hiš z drugim poslopjem vred okoli polnoči, ko so ljudje najbolje spali, tako, da so si komaj svoje življenje oteli. Nadloga teh revežev je tolika, da se mora vsako oko nad njimi jokati. Kaj bojo uboge reve počele, ako se jih milosrčni ljudje ne usmili, in jim na pomoč ne prihité! Ta vas je v 12 letih že trikrat pogorela, in na polji je vse golo po njivah in senožetih, ker zavoljo velike suše po naših hribih ne more nič rasti. — Milosrčni duhovni in drugi dobrotniki in dobrotnice, usmilit se še enkrat teh revežev! in ve ljube „Novice“, ki ste že toliko revežem na pomoč prišle, prosite tudi za te uboge pogorelce milih darov, in jih brž ko je moč po pošti pošilajte v Mehovo (Maichau ob Neustadtl). *) Bog Vam gotovo vse stoterno povrne.

Jos. Orešnik, podfajmošter.

Iz Ljubljane. Na podlagi od Njih Veličanstva 4. svečana 1864 dovoljenih pravil ima Matica slovenska jutri (v četrtek) svojo prvo občno skupščino. Velike pomembe v zgodovini slovenski je ta dan! Zato je pričakovati, da pride v zbor, od blizo in dalje, kdor le more. Po slovesni sv. maši ob 8. uri zjutraj v stolni cerkvi, ki jo bodo péli prečastiti stolni prošt in generalvikár, se zbor začne v dvorani mestne hiše ob 9. uri; ako dopoldne ne dovrši svojega programa, se snide, se ve da zopet popoldne. C. kr. deželna vlada pošlje vsled družbenega zakona gosp. Roth-a kot cesarskega komisarja v zbor. Zvečer ob 8. uri je na čast matičinemu zboru „beseda“ v dvorani čitavničini, ktere program je tale: Po pozdravu predsednikovem 1. zbor Veitov — „na Prahu“, 2. samospev Benj. Ipavčev — „K slovesu“ in samospev Kam. Mašekov — „Kam“, 3. zbor Riharjev — „žalostni glas zvonov“ in zbor Vašakov „Radostno potovanje“; po petji se igra Šubert-ova kratkočasna spevoigra: „Odvetnika“ (advokata). Vabljeni so k „besedi“ vsi udje matičini, čitavničini in sokolovi; nadjamo se, da poslavijo „besedo“ tudi častite naše domorodke in da bode tako večernica jako vesela. — Dodamo še, da vrli naš rodoljub gosp. Peter Kozler je Matici iz Beča ravnokar poslal še 230 zemljovidov, in da pri tej priliki, ko pridejo matičini udje v zbor, ki še niso prejeli zemljovida, vzamejo zdaj vsak svojega lahko saboj.

— Sl. državno ministerstvo je po c. kr. deželni vladi dalo vediti deželnemu zboru, da proti koncu oktobra meseca se začne deželni zbor.

— Mestni magistrat razpošilja ravno zdaj volivcem mestnega odbora imenik volivcev za volitve, ki se začno v pondeljek. Priporočevaje še enkrat, naj je gosp. volivcem tisti nasvêt vodilo, ki so ga „Novice“ razglasile v poslednjem listu, in v 3. razredu dostavlja le še gosp. Blaža Vrhovca, ki se je po tiskarni pomoti unidan izpustil, izrekamo še enkrat živo željo, naj nihče ne zanemari volitve, ampak naj vsak pride prvič, in ako je treba, tudi vdrugič volit, da izvoljeni se morajo ponašati, da jih ni volila le mala kopica volivcev, ampak večina mestna, in se tako volitve zvršijo v prid občini ljubljanski.

— Njih eksc. gospod c. kr. deželni glavar baron Schloissnigg je prejel od cesarja mehikanskega veliki križ reda Guadeloupnega.

— Gospod Luka Svetec, ki je bil, odkar je z mnogimi družimi ces. uradniki prišel iz Hrvaškega, v

tako imenovani disponibiliteti, je izvoljen za pravega c. k. okrajnega adjunkta.

— V saboto je poklical predsednik c. kr. deželne sodnije gosp. dr. Lušin vse avskultante tukajšne sodnije pred se ter jim je vsled c. kr. ministerskega ukaza z gorko besedo na srce pokladal, naj se marljivo učijo slovenski jezik, ne le, da ga znajo govoriti, temuč tudi pisati pravilno; priporočal jim je v slovenščini izvedeni predsednik Janežičevo slovnico in druge, Cigaletov (Wolfvov) veliki slovár itd. Tako se vendar čedalje bolj priznava potreba, da so cesarski uradniki trdni v slovenskem jeziku, ako pride čas — in ta menda ni daleč več — da bode djanska resnica z ravnopravnostjo v Avstrii, in da po tej tudi slovenski narod prejme, kar mu gré, ker tudi plačevati mora, kakor vsak drug narod. „Haben“ in „Soll“ se mora vendar enkrat pobotati v državni knjigi; čakamo že menda dosti dolgo; koledovali za to pravico pa smo že tudi dosti v zborih in časnikih!

— V nedeljo dopoldne je bil letni zbor društva rokodelskih pomočnikov, ktere ga že 10 let nevtrudljivo vodi gosp. profesor dr. Vončina. Snidlo se je poleg odbornikov in učiteljev družbenih tudi nekoliko drugih temu društvu udanih mož, pa tudi več udov rokodelskega društva. Ker to društvo obhaja letos desetletnico svojega obstoja, je gosp. voditelju bila prilika dana, da je v svojem govoru segel v zgodovino preteklih let, ktera se more vesela imenovati, ako se prevdari, da taka društva se morajo boriti z mnogimi težavami. Da imajo rokodelski pomočniki — prihodnji mojstri — priliko, kam zahajati, kjer se kratkočasijo pošteno s petjem, igrami in družimi veselici, pa se učijo tudi marsikaj za svoje življenje in rokodelstvo koristnega in se varčnosti vadijo: to je blagi namen tega društva, ktero je v 10 letih štelo 830 udov. Ker rokodelski pomočniki (kseli) vedno prihajajo in odhajajo, kakor dela iščejo ali iz službe stopajo, se vsako leto preminja število družbenikov; zdaj jih je 60, — 36 Kranjcev, 24 ptujcev. Stroški gospodarstveni so preteklih 10 letih znesli 3177 gold. 70 kr., dohodkov pa je bilo 3173 gold. 98 kr.; v ta znesek pa niso všeti mnogi darovi, ki jih je društvo prejelo in s kterimi varčno gospodari pod skrbnim denarničarjem gosp. Šventnerjem. Drugo denarnico, to je, hranilnico rokodelskih pomočnikov, ravno tako marljivo oskrbuje gosp. profesor Lésar; v 9 letih se je nabralo 5735 gold. 9 kr., zdaj je v tej hranilnici naloženih 591 gold. 52 kr. — lepa priča, da tudi udje sami se zavedajo varčnega gospodarstva. Knjižnica društvena šteje 652 knjig slovenskih in nemških. — Naravno je tedaj bilo, da je govor voditeljev radostno bil sprejet; le to je veselje nekako kalilo, da vabilo, ki ga je lani društvo razposlalo ljubljanskim mojstrom, naj bi svojim pomočnikom prigovarjali, da stopijo v družbo, je bil — glas vpijočega v puščavi! To žalostno novico je v misel vzel pričujoči dr. J. Bleiweis, ter ravno zato pohvalil v društvo vpisane ude, ki so zvesti družbeniki brez prigovora mojstrov ali morebiti še vkljub overam nekterih. Ko je gosp. predsednik še naznanil, da se je v društvu napravila tudi nočiynica popotnim rokodelcem z 2 posteljama, je gosp. Šventner zahvalo izrekel gosp. voditelju za njegov veliki trud, ktero so radostni pritrdili vsi pričujoči; gosp. prof. dr. Vončina pa je obljubil še dalje se žrtovati dobremu namenu.

— Gospod prof. Macun nam popravlja iz „Slovenca“ tudi v „Novice“ preseljeno pomoto, da je v Zagrebu dobil častno gradjanstvo; dobil je le prosto gradjanstvo.

— Prvi letošnji izhod napravili so Sokoli v nedeljo. Čez 70 Sokolov, med njimi tudi 12 Sokolov iz

*) Iz srca rade, kar se nam izroči za milovanja vredne siromake. Vred.

Kranja, pod vodstvom podnačelnika gosp. dr. Zupanca je odpotilo kmali po 6. uri zjutraj iz Ljubljane in po zajtrku na Fužinah so imeli ob 9. uri sv. mašo na Bizoviku, pri kateri so Sokoli stregli in peli, po maši pa po stari slovenski navadi darek cerkvi posvetili. Veselo je bilo videti, koliko ljudstva se je tamo iz okolice sebralo in kako prijazno so se kmetje vèdli s Sokolci kakor brat s bratom. Nebó jim je milo bilo, ko so potovali čez krasne griče v pomladanskem lišpu in med veselimi šalami dospeli v Lavrico ob poldne, kjer je dohodnike že čakala pokrita miza na okusno okinčanem prostoru. Obed je bil kmali dokončan med napitnicami na majko Slavo, na zdravje vrlim Sokolom iz Kranja, in na zdravje ljubljenege načelnika gosp. dr. E. H. Costata, ki je došel k obedu. Popoldan, ko je vojaška kapela začela igrati in je voz za vozom (šteló se je 48 voz) preljubih gostov iz Ljubljane toliko množico pripeljal (iz Celovca je celó en Sokol prišel veselit se z nami) je pod milim nebom bila prava podoba ljudskega shoda, kakoršnega si le Slován improvizati more. Že se je jelo mračiti, ko tromba zapoje na odhod in družba nastopi pot v Ljubljano, prevesela prvega svojega izhoda. Dostaviti moramo še, da so gosti prav zadovoljni bili z jedili in pijačo in prav prijazno in urno postrežbo v Lenčetovi gostivnici.

— Mestjan idrijski se je v „Laibacheri“ zopet prav vsedel na lažnjive limanice o „rauberkomandi“, ktero je poslal v Tržeč. Saj bi še pustili čenčo čenčo biti, da bi le s takimi brklarijami, ki najdejo pot v druge časnike, se po nedolžnem ne črnili dežela naša!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Več dni je bila v zbornici poslancev dunajskega državnega zbora razprava o stroških za vojaštvo. Vlada je za to leto zahtevala 105 milijonov in 767.772 gold., finančni odbor pa je priporočal, da je dosti, ako državni zbor dovoli le 89 milijonov in 982.772 gold. Poročevavec finančnega odbora je bil dr. Iskra, ki je na tanko sitice djál vsako vojaško stvar, in odkril mnogo napák, opominovaje, da toliki stroški za armado so velika nadloga denarstvu državnemu, pa tudi gospodarstvu narodnemu, ker mu skor en milijon delavnih rok odtegnejo. Dvorna svetovavca Tašek in Čabušnik sta mu pritrjevala. Minister vojaštva in še drugi generali iz tega ministerstva pa so zagovarjali vladini predlog in se tudi prav na drobno spustili v dokaze, da pod gori omenjenim zneskom se ne more izhajati, ako se armada hoče obdržati v takem stanu, da je vsak hip pripravna za vojsko. Pri glasovanju je obveljal predlog finančnega odbora. Tako ste si zborova večina in vlada zdaj zmiraj navskriž. S sklepi zbornice poslancev pa ta stvar ni pri kraji, kajti po tem, ko dovrši ona državni proračun, sklepa o njem še le zbornica gospôska, in ako ta ni edinih misli z njo, volite obé izmed sebe posebno komisijo za obravnavo. — V tem, ko nekteri dunajski časniki javljajo, da se deželna zbor v Zagrebu in Peštu skličeta še le do jeseni, trdijo drugi, da bode vlada kmali razglasila volitni red, za katerem ne bota dolgo izostala zbor. — Strašna suša je vojaški granici, kjer neki že od 6. aprila ni celó nič deževalo. — Ruski car je vdovi rajnega Vuka Štefanovića do smrti dovolil vsako leto 100 cekinov, ktere po njeni smrti ima vživati hči njegova, vdova Vukomanovića. — Govori se, da cesar naš in pruski kralj se snideta v Karlovih varih, ker šlezvik-holštajnski klobčec se čedalje huje zamuje. — Ivan Zajec, Rečanin, po rodovini menda

Kranjec, bivši učenec konservatorije in bivajoč zdaj na Dunaji, napisal je drugo spevoigro za dunajski „Carltheater“ pod naslovom „Il Lazzarone di Napoli“, ki je bila izvedena s prav sijajnim uspehom. — Razglas ruskega cara od 2. dne t. m. oklicuje vélikega kneza Aleksandra za naslednika carovega. — Sv. oče papež in kralj Viktor Emanuel sta se že toliko sprijaznila, da bode kralj z dovoljenjem papeževim na izpraznjena mesta laških dežel postavil škofe. — Cesarja Napoleona, ki je 3. maja došel v Algier, sprejemajo ondi z veliko slavo. — Cesarica mehikanska je komaj všla smrtni nevarnosti zunaj mesta Mehike, kjer so kmetje na njo strelili. — Morivec ameriškega predsednika Linkolna — neki Vilkes Booth — se je v Marylandu vstrelil o istem hipu, ko so ga vjeli.

Denarni zapisnik Matičini.

V drugem letu so k Matici pristopili in plačali

a) kot ustanovnik:

Gospod Vilhar Miroslav, grajščak na Kalcu . . . 10 gold. — kr.

b) z letnim doneskom:

„ Martinak Jože, avskultant pri c. k. dež. vladi v Ljubljani	2	„	—	„
„ Bogataj France, duhovni pomočnik v Dobu	2	„	—	„
„ Pajk Janko, c. kr. gimnaz. profesor v Kranji	2	„	—	„
„ Stiger Albert, trgovski sin v sl. Bistrici del Negro, svetovavec c. k. više sodnije v Gradcu	2	„	—	„
„ Božić Jan., vrednik „Slovenca“ v Gradcu	2	„	—	„
„ Zupan Josip, trg. pomočnik v Celovcu	2	„	—	„
„ Poljak Gvidon, knjigovodja v Celovcu .	2	„	—	„

Skupaj 26 gold. — kr.

Prenesek iz 18. lista „Novice“ 16 „ — „

Skupaj 42 gold. — kr.

Če se temu prišteje, kar so kazale poslednje „Novice“, namreč 714 „ — „

se vidi, da je Matica prejela od novih udov . . . 756 gold. — kr.

V Ljubljani 8. maja 1865.

Dr. Jer. Zupanec.

Milodari za siromake Notranjce.

7. razglas.

Podfara sv. Ane v Javoru	7	gold.	7	kr.
Gosp. prof. dr. Muršič v Gradcu	5	„	—	„
			12	gold. — kr

Gosp. baron Anton Zois v Ljubljani:

za pogorelce v Vrhu	25	gold.
za „ v Globodolu	25	„

Listnica vredništva. Gosp. M. M. v G: Prizadevali smo si mnogo za napev „Desetnice“; al našli nismo sledú. Kaj, ko bi o tem očitno pisali? — Sicer pa hvala lepa za ostalo. Dobro, da človek vse vé; v 7 letih vse prav pride — pravi prislovica slovenska. — Gosp. K. H. v Č: Ker ste gotovo z nami vred veseli, da smo dobili tandem aliquando tako lepo popravljeni „šematizem“, nam bote menda radi dovolili, da iz kritike Vaše vzamemo le opomine zastran „Oslice“?

Kursi na Dunaji 9. maja.

5 % metaliki 71 fl. 75 kr.	Ažijo srebra 106 fl. 75 kr.
Narodno posojilo 75 fl. 95 kr.	Cekini 5 fl. 14 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 8. maja 1865.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 3 fl. 39. — banaške 3 fl. 87. — turšice 2 fl. 78. — soršice 2 fl. 70. — rež 2 fl. 44. — ječmena 2 fl. 34. — prosa 2 fl. 62. — ajde 2 fl. 30. — oves 1 fl. 88.